

การจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
Tourism Management in Dun Lam Phan Non-Hunting Area,
Na Chueak District, Maha Sarakham Province

ลินจง โพชารี
Linjong Pocharee

Article History

Receive: June 11, 2020

Revised: July 20, 2021

Accepted: July 22, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน จากนั้นศึกษาปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยวที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยว แล้วนำมาเสนอแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จำนวน 30 คน และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ มีโครงสร้าง และ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยว เท่ากับ 0.61-0.74 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญมากในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ โดยตัวชี้วัดที่พื้นที่ต้องจัดการอย่างเร่งด่วน คือ ผลักดันให้เยาวชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในชุมชน และเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยทางการตลาดบริการที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่มากที่สุด คือ ความมีชื่อเสียงและความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของพื้นที่ ส่งผลให้พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทุกคนรู้จัก แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน ไปสู่ความยั่งยืน คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในพื้นที่ต้องเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น และทำควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณรอบป่าดูลำพัน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

คำสำคัญ : องค์ประกอบและตัวชี้วัด ; การจัดการท่องเที่ยว ; การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ ; การตลาดบริการ ; เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน

ABSTRACT

This research aimed to investigate the tourism components and key indicators evaluating the management of Dun Lam Pun Non-Hunting Area, Maha Sarakham Province. The research objectives also aim to identify marketing factors effecting the local tourism management and to provide guidelines for tourism management at Dun Lam Pun Non-Hunting Area. The research methodology applied mixed methods; the qualitative methods were included an in-depth interview and focused-group with a total of 30 local stakeholders and the quantitative methods applied a 5-point rating scale, the discrimination index of the tourism marketing factors was 0.61-0.74, distributed to a total of 400 Thai tourists. Mean score, standard deviation and factor analysis were statistical techniques for analyzing the quantitative data. The research findings indicated that conservation and restoration of natural resources were important components of tourism management, whereas raising awareness among the local youths and cooperation of local people were significant key indicators for the development of community-based tourism in this area. Marketing and service factors strongly effecting to the area's tourism management were included fame, outstanding that let the tourism of such area become well-known. Such type of community-based tourism, which initiated all the stake-holders in the area brought about sustainable development. The research suggested that local stakeholders should mutually understand and help promote and support tourism activities, as well as preserving the natural resources of Dun Lampun Non-Hunting Area. A strong collaboration from all sectors will, therefore, lead to sustainable development of the area.

Keywords : Components and Indicators ; Tourism Management ; Local Tourism Management ; Service Management ; Dun Lam Pun Non-Hunting Area

บทนำ

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน หรือ ป่าดูลำพัน ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีเนื้อที่ทั้งหมด 343 ไร่ ป่าดูลำพันเป็นป่าพรุน้ำจืดที่มีตาน้ำผุดขึ้นมากกลางป่า การผุดของตาน้ำเป็นที่มาของคำว่า "ดูล" ในภาษาอีสาน และในหนองน้ำนั้นก็เต็มไปด้วยต้นธูปฤๅษี ซึ่งภาษาอีสานเรียกว่า "ต้นลำพัน" จึงเป็นที่มาของชื่อ ป่าดูลำพัน ภายในป่าดูลำพันพบปูทูลกระหม่อมเป็นสัตว์เฉพาะถิ่น สีสันสวยงาม มีสีส้มหรือสีม่วงเปลือกมั่งคุด ปูพันธุ์นี้มีที่นี้ที่เดียวในโลก เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองลำดับที่ 14 ชื่อ "ปูทูลกระหม่อม" ได้รับพระราชทานชื่อจาก "สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี" จึงถือได้ว่าป่าดูลำพันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ที่สุดของจังหวัด (Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2019)

ปัจจุบัน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดมหาสารคาม มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเยี่ยมชมตลอดทั้งปีเฉลี่ยต่อเดือนในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนลดลงเป็นสองเท่าจากปี พ.ศ. 2561 เฉลี่ยเดือนละ 300 คน (Pusatam, 2019) เนื่องจากขาดการพัฒนาและขาดงบประมาณในการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ประกอบกับหน่วยงานยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวทั้งในด้านการจัดการและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี รวมไปถึง การขาดความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยว ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงไม่ตั้งอยู่บนฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังนั้น ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และพัฒนาการท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน ควรเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) (Special Area Development Organization for Sustainable Tourism, 2017) โดยเริ่มต้นจากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและ

คุณภาพชีวิต ในขณะเดียวกันต้องเน้นในเรื่องการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ประกอบกับ การพัฒนาในเรื่องการให้บริการนักท่องเที่ยวและความปลอดภัย ด้วยกระบวนการทำแผนการตลาดตามแนวคิดส่วนประสมการตลาดบริการ (Service Marketing Mix) หรือ 7P's ของ Kotler (2003) เพื่อทราบสถานการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันในปัจจุบัน โดยให้ภาคที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันในการพัฒนา

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบพื้นฐานของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี และมีภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวช่วยกำหนดทิศทางในการพัฒนาและการปฏิบัติการท่องเที่ยว ตามสภาพปัญหาให้สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการพัฒนาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและกลับมาเที่ยวซ้ำอีก โดยการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด ตลอดจนเพื่อสร้างงาน กระจายรายได้ และตรึงคนให้ทำงานอยู่ในพื้นที่ด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยวที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน
3. เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมและประเพณีที่ชุมชนมี โดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง ตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (World Tourism Organization, 1998) ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ เริ่มต้นจากด้านการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตของความสามารถของธรรมชาติชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว จากนั้นส่งเสริมด้านการตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และให้ชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว และสุดท้ายเรื่องเศรษฐกิจของชุมชน คือด้านการประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังนั้น แนวคิดในการจัดการการท่องเที่ยว ควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน มีคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ มีบุคลากร มีทักษะ และรวมถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในทุกกระบวนการ เพราะการจัดการที่ดีและมีระบบจะป้องกันการทับซ้อนในการปฏิบัติงานไปอีกด้วย

โดยในการศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน จึงได้นำเอามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) (Special Area Development Organization for Sustainable Tourism, 2017) ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านการจัดการอย่างยั่งยืน ด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และ ด้านบริการและความปลอดภัย โดยองค์ประกอบทั้งหมดนี้มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ (Co-creation) พร้อมกับเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถบริหารจัดการและเชื่อมโยงผลประโยชน์ต่างๆ จากการท่องเที่ยวได้ เมื่อชุมชนสามารถบริหารจัดการและเชื่อมโยงผลประโยชน์ต่างๆ จากการท่องเที่ยวได้ ก็จะสามารถสร้างรายได้เสริมในชุมชน สิ่งแวดล้อมที่ดีน่าอยู่ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการอนุรักษ์และเพิ่มมูลค่าจากการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน ในขณะเดียวกันชุมชนควรตระหนัก

ถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตหวงห้ามของเขตห้ามล่าสัตว์ว่าเป็นอาณาบริเวณพื้นที่ที่ทางราชการได้กำหนดไว้ให้เป็นที่ที่สัตว์ป่า โดยเฉพาะสัตว์ป่าที่หายาก หรือถูกคุกคามได้อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นได้อย่างปลอดภัย สามารถดำรงพันธุ์ต่อไปได้ตามธรรมชาติ รวมถึงเพื่อรักษาและฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้เหมาะสมเอื้อต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า ในขณะที่เดียวกันประชาชนต้องได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืนจากการอนุรักษ์สัตว์ป่าและระบบนิเวศในพื้นที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุณลำพันดังกล่าวต้องทำควบคู่ไปกับการทำแผนการตลาดเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในชุมชน แล้วนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ตรงตามความพึงพอใจที่มี โดยแนวคิดในการทำการตลาดของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุณลำพันควรจัดการตามแนวคิดส่วนประสมการตลาดบริการ (Service Marketing Mix) หรือ 7P's ของ Kotler (2003) ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) คือจุดเด่นที่ชุมชนมีและต้องการอยากจัดการให้มีคุณภาพ ด้านราคา (Price) เป็นคุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงินซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวต้องการความคุ้มค่าจากสิ่งที่ตนเองจ่ายไป ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุณลำพันที่มีการนำเสนอบริการให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวในคุณค่าและคุณประโยชน์ของบริการที่นำเสนอ ซึ่งจะต้องพิจารณาในด้านทำเลที่ตั้งและช่องทางในการนำเสนอบริการด้วย ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่หน่วยงานในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุณลำพันนำมาติดต่อสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรม การใช้บริการและเป็นกุญแจสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) และด้านกระบวนการ (Process) เป็นกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุณลำพัน ซึ่งต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ มีความคิดริเริ่ม สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในการพัฒนาการจัดการของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุณลำพันนั้น ต้องมีภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาและการปฏิบัติการท่องเที่ยวทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ 2 แนวคิดทฤษฎีมาใช้ตามกระบวนการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) (Special Area Development Organization for Sustainable Tourism, 2017) เพื่อทำให้การท่องเที่ยวเกิดการกระจายรายได้ในชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกันยังกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ สืบทอดวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยั่งยืน ซึ่งการจัดการดังกล่าวประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริการและความปลอดภัย

2. แนวคิดส่วนประสมการตลาดบริการ (Service Marketing Mix) หรือ 7P's ของ Kotler (2003) และ Serirat (1992) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ให้บริการ ซึ่งเป็นธุรกิจที่แตกต่างสินค้าอุปโภคและบริโภคทั่วไป จำเป็นจะต้องใช้ส่วนประสมการตลาด ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

2.2 ด้านราคา (Price)

2.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

2.4 ด้านการส่งเสริม (Promotions)

2.5 ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee)

2.6 ด้านกายภาพและการนำเสนอ (Physical Evidence/Environment and Presentation)

2.7 ด้านกระบวนการ (Process)

กรอบแนวคิดในการวิจัยทั้งสองแนวคิดนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันสามารถจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้ทั้งในมิติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว และในมิติของนักท่องเที่ยวควบคู่กันไป ซึ่งจะส่งผลให้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการผสมผสานกันระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยเริ่มจาก ระยะที่ 1 กระบวนการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้การศึกษาจากเอกสาร แล้วทำการวัดคุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเครื่องมือในการวัด ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาปัจจัยทางการตลาดบริการที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันจากมุมมองนักท่องเที่ยว เพื่อยืนยันข้อมูลในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน และระยะที่ 3 การเสนอแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวโดยใช้การระดมความคิดเห็นจากกลุ่มย่อย (Focus Group)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มี 4 กลุ่ม ได้แก่

1.1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันตามสถิตินักท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2562 จำนวน 27,946 คน (Office of Tourism and Sports Maha Sarakham, 2019)

1.2 ประชาชนรอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน จาก 3 หมู่บ้านในเขตเครือข่ายการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันโดยเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรส หรือสมาชิกของครอบครัวที่มีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 1 คน ต่อ 1 หลังคาเรือน

1.3 บุคลากรจากองค์กรของรัฐ ที่ดูแลการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน ประชาชน ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนพื้นที่ทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ อบต. นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางที่ดูแลการท่องเที่ยว คือ ตัวแทนจาก อบต. และ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด

1.4 ภาคเอกชน คือกลุ่มผู้ประกอบการภายในและโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน เช่น เจ้าของกิจการ ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มี 4 กลุ่ม ได้แก่

2.1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Random Sampling) ด้วยสูตรคำนวณ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2.2 ประชาชนรอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน จำนวน 300 คน โดยใช้ขนาดตัวอย่างสำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบของคอมเพลย์และลี (Comrey and Lee, 1992) จะได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 300 คน จึงจะถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (As Excellence) และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นเป็นสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนแบบสอบถามที่เก็บกับหัวหน้าครัวเรือนตามพื้นที่วิจัย

ประชากร	จำนวนครัวเรือน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 6 (บ้านโคกกลม)	180	124
หมู่ที่ 7 (บ้านหัวช้าง)	145	97
หมู่ที่ 16 (บ้านสระแก้ว)	116	79
รวม	341	300

2.3 บุคลากรจากองค์กรของรัฐที่ดูแลการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน จำนวน 10 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน ราษฎร ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนพื้นที่ทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ อบต. นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางที่ดูแลการท่องเที่ยว คือ ตัวแทนจาก อบต. และ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.4 ภาคเอกชน จำนวน 10 คน คือกลุ่มผู้ประกอบการภายในและโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน เช่น เจ้าของกิจการ ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น ใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ประเภท ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 20 ฉบับ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ซึ่งได้สร้างตามองค์ประกอบของการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้าน

2. แบบสอบถามประชาชนในชุมชน จำนวน 300 ชุด ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะแบบตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 31 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการอย่างยั่งยืน จำนวน 9 ข้อ ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี จำนวน 4 ข้อ ด้านด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม จำนวน 3 ข้อ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน จำนวน 8 ข้อ และด้านบริการและความปลอดภัย จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

3. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว ตามกรอบแนวความคิดของการวิจัย จำนวน 400 ฉบับ สำหรับถามนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยวที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะแบบตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ประเภทการเดินทางมา ระยะเวลาที่ท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อ 1 วัน วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว และจำนวนครั้งที่เดินทางมาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดบริการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ข้อ ด้านราคา จำนวน 3 ข้อ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จำนวน 3 ข้อ ด้านการส่งเสริมการตลาด จำนวน 3 ข้อ ด้านบุคคล จำนวน 3 ข้อ ด้านกายภาพ

และการนำเสนอ จำนวน 3 ข้อ และด้านกระบวนการ จำนวน 3 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.61-0.74 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

4. แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Interviews) เป็นโครงสร้างคำถามสำหรับกำหนดประเด็นพูดคุยในการสรุปการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน เกี่ยวกับองค์ประกอบ ประเด็นตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 30 คน โดยเขียนแบบบันทึกตามโครงสร้างองค์ประกอบตามประเด็นหัวข้อการจัดเวทีด้วยความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับสอบถามกลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนของพื้นที่ทั้ง 3 หมู่บ้านโดยรอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน เพื่อทำการค้นหาข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

2. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวและแบบสอบถามประชาชนในชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีผู้ช่วยจำนวน 2 คน รวมผู้วิจัยเป็น 3 คน โดยผู้วิจัยได้อธิบาย แนะนำ วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ให้กับผู้ช่วยเข้าใจก่อนทำการเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันและหมู่บ้านรอบๆ 3 หมู่บ้าน โดยเริ่มแจกแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม - 10 กุมภาพันธ์ 2563 จากนั้นนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3. การเก็บข้อมูลจากการจัดเวทีโดยการประชุม (Focus Group) เพื่อสรุปแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน เป็นการสร้างความเข้าใจ ชี้แจงผลการวิจัย และ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน จำนวน 30 คน โดยกิจกรรมในการจัดทำเวทีจัดขึ้นวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563 ที่ห้องประชุมของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามองค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยการตลาดบริการ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อยืนยันองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และศึกษาแนวทางการพัฒนาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเขียนพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

- องค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ผลการวิจัย พบว่า
 - ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในชุมชนที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 300 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.77) มีอายุระหว่าง 40-49 ปี (ร้อยละ 26.20) รองลงมา มีอายุระหว่าง 20-29 ปี (ร้อยละ 23.80) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 36.20) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 30.60) และประถมศึกษา (ร้อยละ 26.20) ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 43.80)
 - ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน พบว่า ตัวชี้วัดมี 31 ตัวจาก 5 ด้าน ทุกตัวมีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ระหว่าง 3.67 - 4.36 ซึ่งตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยของความสำคัญสูงสุดสามลำดับ คือ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย และ ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดสาม

ลำดับ คือ ระบบบัญชีการเงินมีประสิทธิภาพ เยาวชนได้รับการให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว และ สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดที่มีความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยว เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดที่มีความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน

ลำดับ	ตัวชี้วัดที่มีความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1	การอนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ	4.36	0.50	มาก
2	เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	4.24	0.50	มาก
3	ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	4.23	0.53	มาก
4	การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ	4.22	0.58	มาก
5	จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ	4.21	0.47	มาก
6	การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ	4.19	0.64	มาก
7	การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	4.18	0.51	มาก
8	ฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ	4.15	0.65	มาก
9	การให้บริการและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างพึงพอใจ	4.13	0.53	มาก
10	การสร้างความรู้ถึงคุณค่าของการรักษาธรรมชาติ	4.12	0.57	มาก

1.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามความสำคัญ ได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริการและความปลอดภัย

ซึ่งจากตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันทั้ง 31 ตัว ผู้วิจัยได้นำมาสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation) แบบ Orthogonal Rotation ซึ่งยังคงทำให้ปัจจัยตั้งฉากกัน ด้วยวิธีวาริมักซ์ (Varimax) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 น้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน	องค์ประกอบ				
	1	2	3	4	5
องค์ประกอบที่ 1. การบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Eigenvalue = 8.449/Variance = 17.602,Alpha=.942)					
1) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	.78				
2) ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	.74				
3) ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	.72				
4) การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	.69				
5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ	.68				

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน	องค์ประกอบ				
	1	2	3	4	5
7) การจัดการการตลาดประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	.67				
8) ระบบบัญชีการเงินมีประสิทธิภาพ	.65				
9) เยาวชนได้รับการให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว	.64				
องค์ประกอบที่ 2. การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต (Eigenvalue = 5.432/Variance = 11.316,Alpha=.915)					
1) การจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพ		.72			
2) การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีมีประสิทธิภาพ		.71			
3) ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว		.71			
4) สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ		.66			
องค์ประกอบที่ 3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมรดกทางวัฒนธรรม (Eigenvalue = 5.083/Variance =10.590,Alpha=.872)					
1) ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ			.72		
2) การเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ			.70		
3) การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ			.67		
องค์ประกอบที่ 4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ และยั่งยืน (Eigenvalue =4.357/Variance = 9.077,Alpha=.889)					
1) การบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง				.71	
2) การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น				.61	
3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ				.60	
4) การดำรงชีวิตของคนในชุมชนแบบพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ				.60	
5) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน				.59	
6) การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้พบเห็นในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ				.56	
7) ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์				.55	
8) การนำทรัพยากรธรรมชาติมาสร้างมูลค่าในรูปแบบต่าง ๆ				.48	
องค์ประกอบที่ 5. ด้านบริการและความปลอดภัย (Eigenvalue =3.875/Variance =8.074,Alpha=.889)					
1) การให้บริการและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ				.70	
2) นักสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ				.66	
3) เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย				.65	
4) จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ				.62	
5) การบริหารจัดการเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ				.50	
6) การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ				.48	
7) การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ				.44	

จากตารางที่ 4 พบว่า องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวจากเดิมทั้งหมด 31 ตัวแปร ได้ 8.44 หรือคิดเป็นร้อยละ 17.60 โดยองค์ประกอบนี้ประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 9 ตัว ได้แก่ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของภาคี

เครือข่าย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ และระบบบัญชีการเงินมีประสิทธิภาพ โดยตัวแปรทั้ง 9 ตัว มีความเชื่อมั่นในการวัดองค์ประกอบในการบริหารจัดการท่องเที่ยว เท่ากับ .94

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวจากเดิมทั้งหมด 31 ตัวแปรได้ 5.43 หรือคิดเป็นร้อยละ 11.31 โดยองค์ประกอบนี้ประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 4 ตัว ได้แก่ การจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลผลิตชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว และ สิทธิมนุษยชน ในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ โดยตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีความเชื่อมั่นในการวัดองค์ประกอบด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต เท่ากับ .91

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวจากเดิมทั้งหมด 31 ตัวแปร ได้ 5.08 หรือคิดเป็นร้อยละ 10.50 โดยองค์ประกอบนี้ประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 3 ตัว ได้แก่ ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ การเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว มีความเชื่อมั่นในการวัดองค์ประกอบด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม เท่ากับ .87

องค์ประกอบที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวจากเดิมทั้งหมด 31 ตัวแปร ได้ 4.35 หรือคิดเป็นร้อยละ 9.07 โดยองค์ประกอบนี้ประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 5 ตัว ได้แก่ การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ ฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ การเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพ และ การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีความเชื่อมั่นในการวัดองค์ประกอบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เท่ากับ .88

องค์ประกอบที่ 5 การบริการและความปลอดภัย ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากเดิมทั้งหมด 31 ตัวแปร ได้ 3.87 หรือคิดเป็นร้อยละ 8.07 โดยองค์ประกอบนี้ประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ การให้บริการและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ นักสื่อความหมาย มีประสิทธิภาพ เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ การบริหารจัดการเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ และการติดต่อประสานงานด้านบริการ มีประสิทธิภาพ โดยตัวแปรทั้ง 7 ตัว มีความเชื่อมั่นในการวัดองค์ประกอบด้านบริการและความปลอดภัย เท่ากับ .88

ดังนั้น องค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิต ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นระบบและยั่งยืน และ ด้านการบริการและความปลอดภัย ดังกล่าว สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวเช่นเดิมทั้งหมด 31 ตัวแปร ได้ 27.19 หรือคิดเป็นร้อยละ 73.35

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน พบว่า องค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิต ด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และ ด้านการบริการและความปลอดภัย ดังกล่าว สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันทั้งหมด โดยในการอธิบายถึงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น นักวิชาการทั้งของต่างประเทศและของไทย ได้อธิบายถึงลักษณะการท่องเที่ยวไร้พรมแดน แต่ยังคงขาดเนื้อหาที่มีความเฉพาะเจาะจงของแต่ละพื้นที่ ประกอบกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้มีความครอบคลุมในหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องกับ Pocharee (2018) และ Hong-sri (2017) ที่กล่าวถึง ทฤษฎีการบริการที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangibility) คล้ายคลึงกันว่าการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้ มีความพอใจของนักท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้นักท่องเที่ยวพยายามที่จะแสวงหาสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพของการบริการ (Service Quality) เพื่อให้ตัวเองเกิดความเชื่อมั่นที่จะใช้บริการนั้น ๆ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะสามารถกำหนดมาตรฐานการจัดการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ชัดเจนตายตัวได้ เพราะลักษณะที่แตกต่างกันของสภาพพื้นที่ สภาพของแต่ละท้องถิ่น และทัศนคติของระดับบุคคล

สำหรับการศึกษาดังกล่าวประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันนี้ เริ่มต้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมตัดสินใจในการคัดเลือกองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งมิติของเวลา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ซึ่งกระบวนการศึกษาในลักษณะเช่นนี้ ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดของชุมชนที่ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Hong-sri (2017) ในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนถนนคนเดิน พบว่ามี 5 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านแหล่งที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และการศึกษาของ Rungrung (2016) เกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดย ชุมชนพบว่า มี 5 องค์ประกอบในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเช่นกัน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการรวมกลุ่มเป็นองค์กรของชุมชน ด้านอัตลักษณ์ของชุมชน ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติชุมชน และ ด้านการจัดการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวของ Pocharee (2018) ได้กำหนดตัวชี้วัดเป็น 4 องค์ประกอบหลักในการจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านทรัพยากร โดยชุมชนเชื่อว่าสามารถนำมาบริหารจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีการศึกษาในลักษณะคล้ายกันคือ การศึกษาของ Kongkuan (2016) ได้สรุปตัวชี้วัดในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ในภาคอีสานไว้ 3 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านพื้นที่ ด้านบุคลากร และด้านการจัดการชุมชน พร้อมทั้งเสนอว่า กระบวนการจัดการนี้สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนได้ แต่มีข้อจำกัดของการวิจัยในเรื่องการเลือกพื้นที่และประชากรในการศึกษา อาจทำให้ผลการศึกษานี้ไม่เหมาะสมเฉพาะในบริบทของภาคอีสานเท่านั้น ซึ่งข้อจำกัดของการศึกษาในครั้งนี้ ก็เป็นเช่นเดียวกับการศึกษาของ Chimbandon (2016) ที่สามารถนำมาบริหารจัดการท่องเที่ยวในบริบทของชุมชนอีสานเท่านั้น

ดังนั้น การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในครั้งนี้ อาจสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในระยะหนึ่งเท่านั้น ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปในทิศทางที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นองค์รวมตามปรัชญาและแนวคิดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ปัจจัยทางการตลาดบริการที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน

2.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-29 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อนและครอบครัวใกล้เคียงกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเพื่อเดินชมบรรยากาศและความงามของธรรมชาติบริเวณรอบๆ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ซึ่งส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวสองครั้ง

2.2 ปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งหมด ซึ่งโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในความสำคัญระดับมาก (ร้อยละ 4.11) รายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ด้านผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 4.24) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (ร้อยละ 4.18) ด้านการส่งเสริมการตลาด (ร้อยละ 4.12) ด้านราคา (ร้อยละ 4.09) ด้านกระบวนการ (ร้อยละ 4.08) ด้านกายภาพและการนำเสนอ (ร้อยละ 4.06) ด้านบุคคล (ร้อยละ 4.02) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายข้อทั้ง 26 ข้อ มีความเห็นเห็นว่าทุกปัจจัยรายข้อมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 4.41 – 3.97)

ส่วนตัวแปรปัจจัยทางการตลาดมี 21 ตัวแปร ทุกตัวมีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวในระดับมากค่าเฉลี่ย 4.10 โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.92-4.31 ซึ่งตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยของความสำคัญสูงสุดสามอันดับแรก คือ ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และ การจัดตกแต่ง ความสวยงามและบรรยากาศของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยของความสำคัญต่ำที่สุดสามอันดับ คือ ความรวดเร็วและความหลากหลายของช่องทางในการหาข้อมูล การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ และ ของฝากมีราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดบริการที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวป่าดูลำพัน

ปัจจัยทางการตลาดบริการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก	4.31	0.49	มาก
2. ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว	4.30	0.49	มาก
3. การจัดตกแต่งความสวยงามและบรรยากาศ	4.23	0.47	มาก
4. ความรู้เกี่ยวกับป่าดูลำพันและความสามารถในการให้คำแนะนำ	4.21	0.46	มาก
5. การจัดตกแต่ง ความสวยงามและบรรยากาศ	4.21	0.49	มาก
6. ความเพียงพอชัดเจนของป้ายแผนผังและข้อปฏิบัติในการเข้าชม	4.20	0.46	มาก
7. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่แนะนำในการให้บริการ	4.20	0.45	มาก
8. ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้ง	4.19	0.49	มาก
9. มารยาทและความใส่ใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่	4.19	0.43	มาก
10. ความสะอาดของพื้นที่ภายใน	4.13	0.51	มาก
11. ความเพียงพอของพื้นที่	4.13	0.51	มาก
12. ความเหมาะสมระบบจัดการจำนวนนักท่องเที่ยวกับการเดินชม	4.12	0.48	มาก
13. ความสะดวกในการเดินทางการเข้าถึง	4.12	0.46	มาก
14. สาธารณูปโภคพื้นฐานมีคุณภาพใช้การได้ดี	3.98	0.45	มาก
15. ความรวดเร็วและประสิทธิภาพการจัดการปัญหากรณีฉุกเฉิน	3.96	0.46	มาก
16. การจัดกิจกรรมพิเศษตามเทศกาลและโอกาสต่าง ๆ	3.95	0.49	มาก
17. การมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการประชาสัมพันธ์	3.94	0.43	มาก
18. ความสะดวกรวดเร็วของระบบจัดการบริการอื่นๆ เช่น การซื้อสินค้า	3.94	0.47	มาก
รวม	4.10	0.47	มาก

จากผลการวิจัยปัจจัยทางการตลาดบริการที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันในการอธิบายถึงการตลาดบริการนั้น มีนักวิชาการศึกษาไว้มากมายและครบทุกมิติ ทั้งมิติของเวลา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเน้นกระบวนการศึกษาที่ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังเช่นการศึกษาของ Hong-sri (2017) พบว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความมีชื่อเสียงและความนิยมของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอันดับแรกก่อนตัดสินใจเดินทาง ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Pocharee (2018) ที่พบว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวมากที่สุด คือความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนในเรื่องสภาพธรรมชาติและความสะดวกสบาย พบว่า เป็นประเด็นที่สำคัญมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นปัจจัยหลักที่นักท่องเที่ยวมาพิจารณาในการตัดสินใจเลือกที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น ดังนั้นชุมชนควรเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ Rungrung (2016) ที่พบว่า ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และการจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น แต่ในทางตรงกันข้าม Havhan (2016) พบว่า หากชุมชนไม่มีสภาพธรรมชาติและความสะดวกสบายที่เป็นเอกลักษณ์ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์และจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้มากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยทางการตลาดบริการที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นความโดดเด่นด้านเอกลักษณ์ วิถีชีวิต และองค์ความรู้เฉพาะที่เป็นมรดกของชุมชนผสมผสานกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาทำรูปแบบการสื่อสารทางการตลาดเชิงบูรณาการเน้นรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย และไม่ใช้งบประมาณสูง อีกทั้งสามารถปรับเปลี่ยนข้อมูลได้ง่าย เช่น Webpage, Fan Page และ Poster การจัดทำรูปแบบการสื่อสารทางการตลาดที่เหมาะสมกับชุมชนนั้น ต้องมีการศึกษาการนำเสนอรูปแบบ

การท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วงเวลา และควรส่งเสริมการร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ทางด้านนี้ เนื่องจากช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการทำงานและการนำเสนอข้อมูลที่ทันสมัย

3. แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันไปสู่ความยั่งยืน มีแนวทางดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพบว่า แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันไปสู่ความยั่งยืน มีแนวทางดังนี้

3.1 ด้านการจัดการอย่างยั่งยืน คือ ทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันพัฒนาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันให้กลายเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์มากขึ้น พัฒนาการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว โดยจัดทำป้ายบอกระยะทาง จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยว จัดสร้างห้องน้ำสาธารณะ จัดระบบดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ฯลฯ ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน เช่น กิจกรรมการเดินป่า การเล่าถึงประวัติความเป็นมาในการเกิดขึ้น กิจกรรมการชมวิวัฒนาการของปูทะเลระหม่อม ฯลฯ พร้อมร่วมกันสร้างกฎกติกาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้ที่ดำเนินการจัดการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.2 ด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น วางแผนพัฒนาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดในทุกขั้นตอน รวมทั้งสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้ชุมชน ด้วยการจัดอบรมบุคลากร รวมไปถึงเยาวชนและประชาชนในชุมชนให้เป็นผู้มีศักยภาพท้องถิ่น เพื่อต้อนรับและนำนักท่องเที่ยวชมความงามของป่าไม้

3.3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม คือ การสนับสนุน ส่งเสริม และอนุรักษ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่พรอบอุทยาน เช่น การเดินชมปูทะเลระหม่อม การไหว้ศาลปู่ตา การชมนก ชมไม้ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย แปลกใหม่ และน่าสนใจ

3.4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน คือ การร่วมกันรณรงค์ให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ดูแลและป้องกันการทำลายเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน รวมถึงจัดทำฐาน ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนในรูปแบบต่างๆ อย่างเป็นระบบ เช่น เว็บไซต์ เอกสารเผยแพร่ข้อมูลทรัพยากร ธรรมชาติในชุมชน พร้อมนำฐานข้อมูลไปเผยแพร่

3.5 ด้านบริการและความปลอดภัย คือ การจัดการให้บริการด้านสาธารณูปโภคที่ได้มาตรฐานและถูกสุขลักษณะ เพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

โดยแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันไปสู่ความยั่งยืน แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันที่เหมาะสม ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในอุทยานและผู้นำองค์กรชุมชน 30 คน ร่วมกับนักวิจัย โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพันที่เหมาะสม ด้วยขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ การวิเคราะห์สภาพปัญหาอุปสรรคของชุมชน การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนา การกำหนดอนาคตของชุมชน และ การสังเคราะห์เพื่อกำหนด แนวทางและกิจกรรมหลักตามหลักการพัฒนารูปแบบ 4 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับ ด้านการบริการ และด้านการดึงดูดใจ โดยการแปลงจากตัวชี้วัดมาเป็นกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลจากการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ Pocharee (2016) ที่ทำการพัฒนารูปแบบและแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างของระบบนิเวศและลักษณะทางวัฒนธรรม ให้คนในชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างตัวชี้วัด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าบทเรียนที่ได้จากการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน ในการกำหนดแนวทางและกิจกรรมที่เหมาะสม ต้องกำหนดกิจกรรมการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบการสังเคราะห์ด้วยวิธีการหลายวิธี โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาวิเคราะห์ ประเมินผลร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน พบว่า การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนมีแนวทางการปฏิบัติที่หลากหลาย ซึ่งต้องมีหลักและกระบวนการพัฒนาผู้นำชุมชน 3 ประการ คือ การเสริมพลัง (Empowerment) การให้ความรู้ (Education) และการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rungrung (2016) ที่นำกระบวนการพัฒนาดังกล่าวมาใช้ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันที่ตื้นมี 5 ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ด้านบริการและความปลอดภัย ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนด้านสังคมและคุณภาพชีวิต และ ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ตามลำดับ

ตัวชี้วัดที่มีความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 10 อันดับแรก คือ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ ฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ การให้บริการและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ และ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

2. ปัจจัยทางการตลาดบริการที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน มี 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคลหรือพนักงาน ด้านกระบวนการด้านกายภาพและการนำเสนอ และ ด้านราคา ตามลำดับ

ตัวแปรปัจจัยทางการตลาดบริการที่มีผลในการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน 10 อันดับแรก คือ ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การจัดตกแต่งความสวยงามและบรรยากาศ ความรู้เกี่ยวกับป่าดูนลำพันและความสามารถในการให้คำแนะนำ การจัดตกแต่งความสวยงามและบรรยากาศ ความเพียงพอชัดเจนของป้ายแผนผังและข้อปฏิบัติในการเข้าชม ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่แนะนำในการให้บริการ ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้งมรยาศและความใส่ใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และ ความสะอาดของพื้นที่ภายใน

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันที่เหมาะสม มีหลักการพัฒนารูปแบบ 4 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ คือ ด้านการดึงดูดใจ ด้านการรองรับ ด้านการบริหารจัดการ และ ด้านการบริการ ตามลำดับ

โดยผลการวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน จากข้อมูลเชิงคุณภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวได้ร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน มีดังนี้

1. สร้างฐานข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด เพื่อนำมาเผยแพร่และจัดทำเป็นเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนโดยตรง

2. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้คนในชุมชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งเรียนรู้กระบวนการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้โดยคนในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา หากมีการจัดการเรียนรู้ในเรื่องที่จำเป็นจะสามารถนำเอาสิ่งที่เรียนรู้มานั้นไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้ต่อไป โดยสิ่งที่ชุมชนควรจะได้เรียนรู้ได้แก่ การเรียนรู้ในทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง การเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในอุทยาน และวิถีชีวิตของคนในชุมชน เรียนรู้เกี่ยวกับ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้คนในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจและเกิดความตระหนัก และทราบถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และที่สำคัญคือคนในชุมชนจะได้ร่วมกันพัฒนาให้เกิดแหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ ขึ้นมาในชุมชน โดยผลจากการเรียนรู้ทั้งหมดคนในชุมชนต้องสามารถนำไปเผยแพร่เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รับทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน สำหรับองค์ประกอบด้านดึงดูดใจของชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในที่ประชุมให้เหตุผลว่าเป็นสิ่งที่โดดเด่น เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชน ซึ่งจะขีดหน้าชูตาของท้องถิ่น ทำให้คนทั่วไปสามารถจดจำและประทับใจแหล่งท่องเที่ยวได้ เป็นสิ่งที่ทำให้คนในชุมชนภาคภูมิใจ และเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน

3. การรวมกลุ่ม เพื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในชุมชนต้องเข้าใจและให้การยอมรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน อีกทั้งสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณรอบป่าดูนลำพัน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ใส่ใจการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงการพัฒนาที่นำไปสู่การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อนำมาเป็นสินค้าของที่ระลึกหรือของฝาก เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ และนำไปสู่การลงทุนในธุรกิจต่างๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในชุมชนต่อไป

การรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนให้เป็นองค์กร จะทำให้องค์กรของชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความเป็นเอกภาพ เพื่อร่วมมือกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทุกภาคส่วนต้องต้องให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจังและมุ่งมั่นที่จะพัฒนา และที่สำคัญเมื่อเกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนแล้ว จะสามารถคัดเลือกตัวแทนหรือผู้นำที่จะมารับผิดชอบงานเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละส่วนได้ รวมถึงต้องมีนักวิชาการหรือผู้รู้มาแนะนำให้ความรู้แก่กลุ่มองค์กรชุมชนที่ตั้งขึ้นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนและองค์กรที่ตั้งขึ้นสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองต่อไป

4. จัดหาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยต้องบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านั้น ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

5. สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในชุมชน เช่น เดินป่าผจญภัย ศึกษานกธรรมชาติ ปั่นจักรยาน เป็นต้น เพื่อดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาและระยะเวลาในการท่องเที่ยวในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ชุมชนต้องสามารถสร้างรายได้ควบคู่กันไปด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในพื้นที่ต้องเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน อีกทั้งสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น และทำควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณรอบป่าดูนลำพัน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

2. จัดหาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยต้องบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านั้น ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

3. สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น ปั่นจักรยาน ฐานการเรียนรู้ ส่องนกหน้าหนาว การศึกษาพืชพรรณและสัตว์ป่า เป็นต้น เพื่อดึงดูดความสนใจให้จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาและใช้เวลาในการท่องเที่ยวในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ชุมชนต้องสามารถสร้างรายได้ควบคู่กันไปด้วย

4. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้คนในชุมชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งเรียนรู้กระบวนการเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้โดยคนในชุมชน

5. จัดหาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยต้องบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านั้น ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำปัญหาและอุปสรรคที่พบไปศึกษาเชิงลึกเฉพาะพื้นที่กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวป่าดูนลำพันให้ตรงจุดและเกิดความยั่งยืน

2. ควรศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวแบบครบวงจรซึ่งเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในบริเวณใกล้เคียงกับเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน เพื่อสร้างแพ็คเกจการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์จะท่องเที่ยวแบบหลากหลาย

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. จังหวัดมหาสารคาม เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน และผู้นำชุมชนสามารถนำข้อมูลการวิจัยไปใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน การส่งเสริม การส่งเสริม สร้างงาน และสร้างรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่นต่างๆ โดยรอบแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดนโยบายทางด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจระดับชาติและการจัดการวางแผนด้านการตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวบูรณาการ

2. ชุมชนมีแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการศึกษาด้านการตลาดของนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดในอนาคตได้
3. ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวเกิดความรักหวงแหน ตระหนักถึงความสำคัญ และมีความภาคภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง
4. เป็นแนวทางในการศึกษาต่อยอดในการวิจัยเชิงพื้นที่ ฤดูกาลในการท่องเที่ยว รูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

ข้อจำกัดของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษาข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชน ดังนั้นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจึงครอบคลุมรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วย แต่เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีระยะเวลาจำกัด อาจมีความคลาดเคลื่อนบางช่วงของการลงพื้นที่สังเกตการณ์การจัดการชุมชน แต่ก็เชื่อว่าผลการศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพันจะสามารถเป็นตัวแทนอธิบายรูปแบบ โครงสร้าง และปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยวชุมชนในภาพรวมของประเทศไทยได้

References

- Chimbandon, W. (2016). *Kānthōṅgthīēo chāēng kasēṭ nai tambon bāng baimai ‘amphœ muāng surāththānī* [Agro tourism in Bang Bai Mai Subdistrict Mueang Surat Thani District (Unpublished master's thesis)]. Chiang Mai University, Chiang mai, Thailand.
- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation. (2019). *Khēt hām lā sat pā dūna lamphan* [Dun Lam Phan Hunting Area]. Retrieved March 2019, from www.dnp.go.th, Thailand.
- Havhan, N. (2016). *Khwaṁ phrōṁ khōṅg kasēṭtrakōṅ phūā kānchātkaṅ thōṅgthīēo kasēṭ nai tambon taphong ‘amphœ muāng chāngwat ra yōṅg* [Readiness of farmers for agricultural tourism management in Taphong Subdistrict, Mueang District, Rayong Province (Unpublished master's thesis)]. Mahasarakham University, Mahasarakham, Thailand.
- Hong-Sri, P. (2017). *Næōthāṅg nai kānphatthana sakkayaphāp kānchātkaṅ thōṅgthīēo thanon khon doēn ‘amphœ khēmarāthō chāngwat ‘Ubon rāthathānī* [Guidelines for the development of tourism management potential Walking Street Khemmarat District Ubon Ratchathani Province (Unpublished master's thesis)]. Mahasarakham University, Mahasarakham, Thailand.
- Kongkuan, S. (2016). *Kānboṅihān chātkaṅ læng thōṅgthīēo chāēng kasēṭ khōṅg chumchon nai phāk tawan ‘ōk chīāng nūā* [Management of agricultural tourist attractions in communities in the northeastern region (Unpublished master's thesis)]. Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand.
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. 11th ed. New Jersey : Prentice Hall
- Office of Tourism and Sports, Maha Sarakham. (2019). *Rāiṅgān kānprachum phatthana sakkayaphāp dān kānthōṅgthīēo chāngwat Maha Sarakham* [Report on the province's tourism potential development report]. Mahasarakham : Office of Tourism and Sports, Mahasarakham, Thailand.

- Pocharee, L. (2018). *Kānchātkañ thōngthiēo khōng chumchon saphāñ mai kǎē dam tambon kǎē dam ‘amphœ kǎē dam chāngwat Maha Sarakham [Tourism Management of Saphan Mai Kae Dam Community, Kae Dam Subdistrict, Kae Dam District, Maha Sarakham Province].* Mahasarakham : Faculty of Tourism and Hospitality, Mahasarakham University, Thailand.
- Pocharee, L. (2016). *Nǎothāng kānphatthana kǎnthōngthiēo chāngwat Maha Sarakha [Guidelines for tourism development in Maha Sarakham Province].* Mahasarakham : Faculty of Tourism and Hospitality, Mahasarakham University, Thailand.
- Pusatam, T. Chief of the park Don Lam Phan Wildlife Hunting Area. Interview, 2nd March 2019.
- Rungrung, N (2016). *‘Ongprakōp khōng kǎnthōngthiēo doī chumchon thī song phon tō nǎothāng kānphatthana lǎeng thōngthiēo ‘āng wang khǎē lǎe phu khōng kham tambon kǎēngkheng ‘amphœ kut khaōpun chāngwat ‘Ubon rāchathāñī [The components of tourism by the community that affect the guidelines for the development of Ang Wang Khae and Phu Khong Kham tourist sites in Kaeng Kheng Subdistrict, Kut Khaopun District Ubon Ratchathani (Unpublished master’s thesis)].* Mahasarakham University, Maha Sarakham, Thailand.
- Serirat, S. (1992). *Konlayut kāntalāt [Marketing Strategy].* Bangkok : Educational development, Thailand.
- Special Area Development Organization for Sustainable Tourism. (2017). *Kēñ mātrathāñ kānboīhāñ chātkañ lǎeng thōngthiēo doī chumchon [Criteria for tourism attraction management by community].* 8 January 2019. (db41976b-78b5-4c3d-b13d-223414de8c2b) 4 January 2019, Thailand.
- World Tourism Organization. (1998). *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism.* Madrid, Spain : World Tourism Organization.